

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Americae tertia pars, Memorabilem provinciae Brasiliae
historiam continens**

Staden, Hans

Léry, Jean de

Francofurti ad Moenum, 1592

Kapitel II

urn:nbn:de:bsz:31-88707

HISTORIA
 NAVIGATIONIS IN
 BRASILIAM AMERI-
 CÆ PROVINCIAM.

CAPVT I.

Auctoris scopus.

QVONIAM, quæ sit amœnitas, amplitudo, & vbertas, Quar-
 tæ Orbis terrarum sectionis, quæ *America* vulgo dicitur, cu-
 ius pars *Brasilia*; quibusque cingatur insulis, & regionibus an-
 tiquis penitus ignotis contineatur: quam multis item petita
 nauigationibus, annis abhinc octoginta, ex quo primum in-
 notuit: plerique nostra memoria Cosmographi, in explican-
 disque rebus gestis versati homines docuerunt.

Illo itaque omni argumento longe lateque diffuso liberati, hac Historia
 duntaxat ea complecti decreuimus, quæ inter eundum & redeundum, & apud
 feros Americanos, quibuscum circiter annum vixi, experiendo ac obseruando,
 visu audituque, percepimus. Quod vt planius exponam, ab initio quænam
 fuerit hæc adeo longinqua difficilisque expeditio, explicandum.

CAP. II.

*Ascensus in naues Iuliobonæ: itemque occurfus nauium & expugnatio:
 tempestates, littoraque & insula primum obuia.*

VM Boisius Villagagnonis nepos, qui ante Iuliobonam ad-
 uenerat, a pecunia regia tribus instructis nauibus, prouisaque re-
 frumentaria, pro imperio iuberet: 13. Cal. Decembr. anni 1556.
 in naues conscendimus. Ipse Boisius, ex nauibus vna, quæ Ro-
 berga minor appellabatur, octoginta nautis militibusque oc-
 cupata, legati nomen imperiumque habuit. Alteram, duce Mario, Robergæ

*Boisius
 classi præsi-
 citur.*

T

maioris titulum præferentem, gubernatore autem Ioannè Humberto Hare-floriensi, vt res ipsa docuit, experientia in nauigando singulari, centū & viginti mortalibus, quo in numero censebar, attribuit. Tertia quæ Rosea, centurionis nomine vocabatur, annumeratis sex puerulis, ad linguā Americanorū addiscēdam, transportandis: quinque autem, vna cum moderatrice, virginibus (quæ primū è Gallia mulieres, magna Barbarorū admiratione, qui tantum nudas ante vidissent, in Brasiliam delatæ sunt) nonaginta circiter hominibus completa est.

*Et portu
plures sol-
uunt.*

Eo die ipso, cum è portu solueremus, tormentorum strepitus atque tympanorum, buccinarumque soni, ceteraque eiusmodi, quæ nauibus in expeditionem euntibus, solemnia esse cōsueuere, circa meridiem audita sunt. Primum in mari Cauxio, duobus à portu salutari milibus, anchoræ iactæ. quo in loco, vt assolet, nautis militibusque recognitis, & profectio imperata: eius nauis quam conscenderam funis anchorarius abrupitur, anchoraque labore maximo recuperata, profectio in crastinum indicta est.

Itaque

Itaque 12. Cal. Decemb. è terra prouectis, & Britanniam sub dextra relinquentibus, duodecim dierum tempestate coorta: plerique metu & nausea vehementer conflictati, præcipue qui mare nunquã viderant, singulis se momētis absorbendos esse cogitabant. Resque profecto est admiratione dignissima, nauem è ligno quantumuis magnam atque firmam Oceani vim pati posse. Nam vt è crassissimis trabibus naues fiant, arêteque fibulis vinciantur: quemadmodum qua eram delatus, circiter centum pedes in longitudinem, in latitudinem vero viginti patebat: quænam est cum altissimo latissimoque Occidentali Oceano, magnitudinis tantulæ collatio? Qua de causâ cum nauigandi artem vniuersam, tum sigillatim acum nauticam, ad moderandos cursus maritimos excogitatam, nemo satis vnquam laudauerit: quam tamen ante annis ducentis & quinquaginta esse in vsu, quidam memoriæ prodidère. Igitur, cum dies tredecim magnis difficultatibus, nobis esset nauigatum, Deo fauente, tràquillitas reddita est.

Consequenti post die Dominico, duabus onerariis nauibus Britannicis ex Hispania redeuntibus occurrimus: parumq; abfuit, quin nauæ nostri, cum esse quæ eripere possent, intellexissent, eas penitus expilarèt. Quemadmodum enim demonstraui, tormentis ceteroque omni apparatu bellico instructi, confidebant, neque si infirmioribus occurrissent, ab iniuria facile temperabant.

Et quoniam in hunc sermonem incidimus, quæ nautarum sit rapacitas, hoc primo nauium occurfu, declarare visum est. Qui enim robore & armis præstant, quod etiam in continente nimium sæpe accidit, reliquos prædæ habent. Afferunt tamen, cum vela obuios contrahere iubent, se iamdiu tempestate aut malacia terram non attigisse, rebus egere omnibus, orantque vt pecunia redimere liceat: qua in colloquutione nauibus occupatis, ne scilicet onere pessum eant, præstantissima quæque extorquent. Obiicientibus (quod sæpe nobis erat vsitatum) iniquissimum esse hostes iuxtâ sociosque prædari: solennia terrestribus etiam copiis verba reponunt, More belli accidere, sibi vt quisque prouideat.

Addam, quod exemplis postea comprobabitur, cum Hispani Lusitanique se Brasiliam adiisse primos, omnemque adeo continentem, quæ à freto Magellanico, qui meridiem versus quinquaginta gradibus extenditur, ad Perusium, citraque Equinoctialem lineam glorientur: eaque de causa possidere affirmant, Gallos vero se in iure suo interpellare: si mari vincant, crudelissime interficiunt, in eamque feritatem aliquando deuenère, cutem vt viuentibus detraherent, terribilissime genere mortis afficerent. Galli contra, se Americae participes esse demonstrant; neque ab Hispanis Lusitanisque vinci facile patiuntur. seq; acerrime tuentes par pari hostibus referunt, qui eadem certe classe manum conferere non audent.

Vt ad nos redeam, iterum tempestate coorta, sex septemve dies mare adeo intumuit, plerique vt fluctus non tantum foros superarent; verum etiam, cum eius rei periculum faceremus, de qua Psalmus 107. meminit, sensibus pene orbati, ebriorum more vacillabamus: nauis autem ita fluctuabat, nemo vt ex nautis

Nauigationis, acus que adeo maritima præstant.

Nautarum rapacitas.

Mire Deus mari, pro arbitrio imperat.

tympa-
ditionem
in mari
vt affolet,
nam con-
o recupe-

Itaque

stare posset. Vt eodemq; Psalmo continetur, cum supra montes aquarum altissimos, maximeque timendos erecti, è vestigio infra profundissimos hiatus demersi, tamen inter tot fata conseruamur: sentimus profecto admirandam Dei optimi maximi potentiam. Itaq; cum periculo tam sint affines, qui nauigant; Poëta qui latitudine lignorum, quibus nauigia facta sunt, eos à morte separat, videtur, quam par sit longius seiungere. cuius, quod sint elegantissimi versus adscribere visum est.

*Iuuenalis
Satyr. 12.*

*Inunc, & ventis animam committe, doloso
Confusus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, aut septem, si sit latissima tæda.*

*Sacrum
Promon-
torium.*

Tempestate sedata, cum Deus qui mari pro arbitrio imperat, ventum secundum excitasset, ad mare Hispanum peruenimus, Nonisq; Decembr. obiectum habuimus promontorium Sacrum. quo in loco, Hibernica naui obuiam facta arte, de qua paulo ante diximus, nostri epibatæ sex septemve Hispanicis vini dolia, ficus, malaq; Aurantia exportarunt.

*Fortunate
insula.*

Septimo post die ad tres insulas delati sumus ex Fortunatis: has qui è Neustria nauigant, Gratiolam, & Lancilotam, & Fortauenturam nominant, antiqus autem appellabantur, Aprofitus & Iunonia, Ombriosque: septemq; numero sunt, quas nunc, vt opinor, omnes, Hispani occupant. Et quamuis in orbe describendo quidam Fortunatas insulas sub vndecimo citra Æquatorè gradu collocent: cum me præsentè, Astrolabus litem diiudicaret, inuenimus, ad vicissimum octauum Arcticum versus sitas esse: idcirco fatendum est, suo aliorumq; periculo, decem & septem gradibus, istiusmodi Cosmographos aberrare, quibus eas insulas à nobis remouent longius.

Hic scaphis eduëtis, viginti ex nostris bene armati, ad populandumq; progredientes, conspicati ab Hispanis, & repulsi, fuga naues petière. Attamen cum se in omnes partes conuerterent, nauigiolo piscatorio metu ab suis derelicto facti obuiam, cum maximam vim marinorum canum, circinorumq; nauticorum abstulère, nihilq; omnino, ne velis quidem exceptis, reliquère; tum quod de Hispauis peius mereri non possent, quos vlcisci percupiebant, scapham vnà cum lindre securibus depresserunt.

Dum tres dies ob malaciam prope Fortunatas insulas comoramur, hamis retibusq; ingentem piscium copiam cepimus; ideoque veriti, quod aqua dulcis non suppetebat, ne siti premeremur, plus dimidia parte, in mare coniecimus. Genera, canes marini, Auratæ, piscesque alii, quorum ignorabamus nomina, e-

*Trichides
prodigiosa.*

rant etiam Trichides, corpore tam paruo, vt caput cum cauda (quæ nihilo minus lata est) cohærere videatur; capite autem galeæ cristatæ persimili, satis prodigiosa. Decimo septimo Cal. Ian. mari tertio intumescente, scapham quæ vni ex nauibus adhærebat, fluctus tam cito compleuit; vt pessum iret: vixque duo nauatæ, qui asseruabant, demissis è nauis funibus periculum effugerent. Hlud etiam commemorandum videtur quod accidit; tempestate dies quatuor desæuiente, cœquus quidam laridum in cado ligneo temperans, fluctu supra foros elato, cum ebum in mare longe proiectum amisisset; fluctus alter oppositus, eundem

*Admira-
bilis fluctu
um recipro-
catio.*

eundem in locum vi magna retulit, neq; cadum subuertit, vereq; prandium restituit, quod vt aiunt, præter casam fugerat.

Ad 15 Calend. Ian. die Veneris Canariam in conspectu habuimus. ^{Canaria.} con-
 sequenti autem Dominico propius facti, erat constitutum ibi cōmeatum expe-
 dire; aduerso tamen vento insulam non tenuimus. Hęc amœna est admodum,
 quam & incolunt Hispani, gignitque saccharum in arundinibus, & vina præ-
 stantissima. Ceterum tanta est altitudine, vt l. x. passuum milibus interiectis
 conspici possit. A quibusdam Taneriffe dicitur, opinantibus antiquorum A-
 tlantem esse, à quo mare vocatur Atlanticum. Alii contra, autumant duas esse
 insulas, Canariam & Taneriffen. quæ lis, quod ad me attinet, manebit sub iu-
 dice.

Eo die ipso sumus conspicati myoparonem Lusitanum: qui cum neq; fu- <sup>Myopara-
nis deditio.</sup>
 gere posset, quod vento ferebatur aduerso, neque armis confideret; contractis
 de more velis, Boisso se tradit in manus. Nec morati centuriones, vt qui iamdiu
 decreuissent, suæ classi nauem adiungere, quam Hispanis Lusitanisve sperabāt
 se erepturos; in myoparonem, ne aufugere posset, quosdam ex suis imponunt.
 Veruntamen, cum nescio quibus de causis, Lusitano gratificari vellent, si con-
 festim myoparonem alterum inuenisset adduxissetq;, quem eripuissent, reddi-
 tum iri promissere. Ille, vt qui sibi melius esse vellet, quam alteri, accepta, vt po-
 stularat, vna cum armis scapha, viginti autem ex nostris, cum quibusdam ex mi-
 litibus suis; prædonis more, pyriticam enim, vt opinor factitabat; vt de impro-
 viso fortunam experiretur, longe classem contendit anteuertere.

Tum legebamus oram Africae, à Mauritanis occupatam, ab ea fere disiun- <sup>Maurita-
nia.</sup>
 cti quatuor milia passuum; estque, vt à multis tunc fuit obseruatum, terra valde
 plana, humilisque adeo, vt quantum oculi valebant, montibus nullis officien-
 tibus, ea nobis videremur altiores, ita vt breui submergenda crederetur, nauis-
 busque superanda. Et quamuis, oculo iudice, se ad hunc modum res habeat, in
 omnibus fere littoribus, tamen cum illustrius appareret hoc in littore: cum tan-
 tam ego planiciem, quæ vallis habere poterat: contra, mare tranquillissimum,
 quod altissimi montis effigiem præferbat, intuerer: memoria repetens, quæ,
 hac de re, sacræ docent literæ: illud excellentissimum Dei opus, magna cum ad-
 miratione, contemplabar.

Vt ad piratam redeam, qui vt diximus, scapha erat antegressus, ad 8. Cal. <sup>Iob. 38. 3.
10. 11. Pf.
104. 9.</sup>
 Ian, quo die natus est Christus, in Liburnicam incidit, quam tormentis petere,
 vique retinere contendit, & ad nos adducere. Quæ res valde nostris centurio-
 nibus placuit. nauis erat enim eximia, & plena sale candido: quam, vt decreue- <sup>Myopara-
nis expi-
gnatio.</sup>
 rant, in Brasiliam ad Villagagnonem deduxere. At in fide Lusitanis præstanda,
 de restituendo myoparone, crudeles adeo extiterunt; vt Hispanis & Lusitanis, in
 vnum idemq; nauigium coniectis, ne frusto quidem nautici panis relicto, velis
 dilaceratis, scapha etiam ablata, qua destituti terram tenere non possent: mi- <sup>Nauti-
rum cru-
delitas.</sup>
 tiore cōsilio vli esse viderentur, miseros si depressissent, quam si ita dimisissent.
 Nam nisi aliunde scapha laborantibus opitulata sit, certum est, aut naufragio tã-
 dem, aut fame perisse.

*Duarum
nanium
deditio.*

Hoc facinore, compluribus inuitis, perpetrato: lōge fumus in altum pro-
uecti, secūdo flante Vulturno. Ne autem lectori fastidium pariam, si tot naues
expugnatas, sigillatim commemorem: crastino, tertioque post die, cum resi-
steret nemo, duas in potestatem redeгимus. Cum Liburnicam, quæ prius oc-
currit, epibata nostri, præcipue qui myoparonem Hispanicum ascenderant,
prædæ habere cuperent: eaque de causa essent minoribus tormentis aggressi:
ducibus tamen vltro citroque colloquitis, ab iniuria temperarunt. Ex Hispa-
niensi altera, vinum, panis nauticus, aliaque cibaria direpta. Nullius tamen rei
iacturam magis conquerebatur Hispanus, quam gallinæ. hanc aiebat, cum
procelloso mari ponere non intermitteret, ouum sibi quotidie in naui suffi-
cere.

Die dominico, qui proxime sequutus est: cum is, qui speculabatur signum
de more dedisset, animaduersis quinque nauibus (de quarum magnitudine
atque forma diiudicare nequiuimus) nauæ nostri (quibus fortasse nō sum pla-
citurus, eorum virtutibus prædicandis) expediti & ante victoriam præana con-
cinentes, se consequi posse arbitrabantur. Sed cum nos aduerso, illi secūdo vëto
delati, velis, vt aiunt, remisque fugerent: quamuis, magno ne classis euerteretur
periculo, pedem vndique faceremus, ad prædandumque milites incumberent:
frustra defatigati manum conferere non potuerunt.

Ne quis aut quæ commemorauī hæcenus falsitatis accuset: nos videlicet,
cum Brasiliam peteremus, mare infestum habuisse: obnoxiiis aut fuga saluti
consulentibus aut vela demittentibus: affirmabo tribus omnino nauibus, quæ
tormentis erant instructissimæ, adeo vt quæ me accepisset, maiora octodecim
ex ære tormenta, minora è ferro plus triginta sustineret: nautas militesque de-
creuisse, vt qui omnes ferè essent Neustrii (gens in naumachiis omnium quæ
Occidentem versus nauigat, bellicosissima) si Lusitanæ classi occurrissent, con-
fligere, magna spe victoriæ. Animosum certe consilium, si ab iis qui res gestas
memoriæ prodiderunt, nominatimque ab Otorio repetamus, quantum armis
Lusitani excelluerint, quas nationes, quamque varias deuicerint: cum & bello
contra Mauritanos in Africa contenderent, & Orientem versus contra Indos
dimicarent. opponi tamen posset Gallos Barbaris dexteritate præstare (ex qui-
bus cum initio peterentur, exitire qui aluearibus apum in hostes conie-
ctis se defenderent) neque sine sanguine & sudore, tam
fortes viros vnquam posse su-
perari.

*Neustrii
in nauma-
chiis excel-
lunt.*

*Otor. in
Hist. Lus.
lib. 8. § 9.*

CAP.

